

ГЕНЕЗА СОЦІАЛЬНО-АНТРОПОЛОГІЧНИХ ІДЕЙ В УКРАЇНСЬКІЙ ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ І ВИХОВАННЯ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX СТОЛІТТЯ)

Загородня Алла Анатоліївна
доктор педагогічних наук, доцент,
головний науковий співробітник
відділу історії та філософії освіти
Інституту педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна
ORCID 0000-0003-2418-1670

Вступ. Значний інтерес для нашого дослідження має позиція І. Аносова [1] щодо спрямованості антропологічного підходу. Вчений акцентує увагу на тому, що названий підхід «дозволяє уявити динаміку людини в освіті як тілесної, душевної і духовної істоти в різних історичних обставинах, розкриває антропологічні підстави педагогічної думки і практики освіти». Використання антропологічного підходу уможливорює дослідження означеної проблеми з точки зору генезису гуманістичної освіти і гуманної педагогіки.

Метою роботи є проблема осмислення соціально-антропологічних ідей в українській філософії освіти і виховання другої половини XIX століття.

Матеріали та методи. Для визначення теоретичних основ обраної проблеми опрацьовано джерельну базу досліджуваного періоду, філософську, психологічну та історико-педагогічну літературу.

Результати і обговорення. Слід зазначити, що у соціально-антропологічних варіантах педагогічної антропології обґрунтовується соціокультурна зумовленість освіти, виховання, соціального навчання, які розглядаються як чинники антропосоціогенези.

У такий спосіб, сутність освіти і виховання базується на таких соціально-антропологічних засадах, як от:

✓ відповідності виховання природнім якостям особистості (людина як істота, що здатна формувати у себе моральні якості особистості, схильна до самовиховання протягом усього життя);

✓ цілісності та суперечливості характери виховного процесу (виховний процес спрямований на одну окрему особистість і виступає фактором її індивідуального розвитку, але разом із тим виховання залишається суспільним явищем);

✓ особистість як суб'єкт і об'єкт виховного впливу (здатність особистості не тільки створювати виховні цілі та умови, але й відтворювати їх) [2].

Вивчення антропологічних положень про людину як високоорганізовану, біопсихосоціальну, духовну істоту дає підстави вважати базовими якостями людини її природність (зв'язок з довкіллям, наявність системи біологічних якостей); соціальність (зв'язок з соціальним середовищем, наявність системи соціальних якостей); духовність (зв'язок з культурним середовищем, наявність системи духовних якостей).

Підсумок. Антропологізм, підкреслюючи наявність у людини типових і конкретних якостей, її унікальність, неповторність, складність, незавершеність становлення, а також акцентуючи увагу на прогресивному розвитку людини, що виявляється в прагненні підвищення якості й рівня її життя, у зростанні особистої свободи, сприяє зміні ціннісного визначення змісту, цілей, засобів навчання і виховання відповідно до створеного антропологічним знанням повноцінного образу людини.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1.Аносов І. П. Антропологічний підхід до процесу виховання як фактор гармонійного розвитку особистості. *Теоретичні основи сучасної педагогіки та освіти*. 2013. Вип. 29. С. 119–124.